

Öğretmen Adaylarının Değer Tercihlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Etkisi¹

Yrd. Doç. Dr. Ayşin AYDINAY SATAN

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Kadıköy / İstanbul / Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin değer tercihlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın yönteminde ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır. Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde okuyan 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırma 2011-2012 eğitim ve öğretim yılı içerisinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 9 bölüm ve bu bölümlerde okuyan toplam 328 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler Schwartz Değerler Listesi, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada değerler listesinin alt boyutları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki korelasyon katsayıları 0.120 ile 0.324 olarak değişmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, değerler ölçeğine ait güvenlik, geleneksellik ve güç alt boyutları öğretmenlik

¹ Bu çalışma 16-18 Kasım 2012 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen "II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu"nda sunulmuştur.

* Tel: +90 216 345 90 90

E-posta: aysin.satan@marmara.edu.tr

mesleğine yönelik tutumları 0.19 düzeyinde açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Değerler; Değer sıralaması; Tutum; Öğretmen tutumları; Öğretmen.

The Impact of Value Preferences Of Preservice Teachers on Their Teaching Profession Attitudes

Abstract

The purpose of this study was to examine the effect of value preferences of university students attending a faculty of education on their attitudes towards teaching profession. Relational screening model was used in this study. The research universe consisted of 4th grade students of Marmara University Atatürk Faculty of Education. The study was conducted in the 2011-2012 academic year. The research sample comprised of 9 departments and a total of 328 students from those departments. Research data were collected by means of Schwartz's List of Values, Attitude Scale Concerning Teaching Profession, and Personal Information Form. The coefficients of correlations between the sub-dimensions of the list of values and the attitudes towards teaching profession varied between -0.190 and 0.324. The results of regression analysis demonstrated that the sub-dimensions of security, tradition, and power appearing in the values inventory explained the attitudes towards teaching profession by 0.19.

Keywords: Values; Value ordering; Attitude; Teacher attitudes; Teacher.

Extended Summary

Purpose

This study made an attempt to answer the following questions in order to determine the effect of the value preferences of final year students attending a faculty of education in Turkey on their attitudes towards teaching profession:

1. Is there any relationship between the individual value preferences of students and their attitudes towards teaching profession?
2. Do the individual value preferences of students vary significantly by gender?
3. Do the attitudes of students towards teaching profession vary significantly by gender?
4. Are the individual value preferences of students a significant predictor of their attitudes towards teaching profession?

Method

Relational screening model was used in this study. The research universe consisted of 4th grade students of Marmara University Ataturk Faculty of Education. The research sample was determined via convenience sampling which is a selective sampling method, among from the 4th grade students from the departments of Social Studies Teaching, English Language Teaching, Psychological Counseling and Guidance Teaching, Science Teaching, French Language Teaching, Art Teaching, Mathematics Teaching, and Computer and Educational Technologies Teaching at Ataturk Faculty of Education.

According to the demographic data obtained from the sample, a total of 328 students participated in the study. Of these students, 205 (62.5 %) were female, and 123 (37.5 %) were male. "Attitude Scale Concerning Teaching Profession" and "Schwartz's List of Values" were employed in this study.

The Pearson product-moment correlation coefficients were cal-

culated in order to see the relationship between the sub-dimensions of the list of individual value preferences and the scores related to attitudes towards teaching profession. T-test analysis was carried out in order to determine whether individual value preferences and the attitudes towards teaching profession varied by gender. Multiple regression analysis was performed in order to determine the capacity of values for explaining and predicting the attitudes towards teaching profession.

Result

The correlation coefficients calculated for attitude scale concerning teaching profession varied between .120 and .366. A low level positive and significant relationship was found between the sub-dimensions of the scale of the list of values and scores related to attitudes towards teaching profession [Universalism ($r=.303$, $p<.01$), Conformity ($r=.310$, $p<.01$), Benevolence ($r=.347$, $p<.01$), Tradition ($r=.309$, $p<.01$), Security ($r=.366$, $p<.01$), Stimulation ($r=.120$, $p<.05$), Achievement ($r=.238$, $p<.01$), Self-Direction ($r=.210$, $p<.01$), Hedonism ($r=.172$, $p<.01$), Power ($r=.317$, $p<.01$)]. While the “hedonism” sub-dimension of the individual value preferences of the participants varied significantly by gender [$t(326)=4.229$, $p<.01$], no significant variation was observed in other sub-dimensions. Male students had a more positive hedonism value ($\bar{x}=21.112$) in comparison to female students ($\bar{x}=20.861$). In addition, the attitudes of students towards teaching profession varied significantly by gender [$t(326)=.036$, $p<.01$]. Female students had more positive attitudes towards teaching

profession ($\bar{x}=133.09$) in comparison to male students ($\bar{x}=124.07$). Finally, the variables of individual value preference (universalism, conformity, benevolence, tradition, security, stimulation, achievement, self-direction, hedonism, power) displayed a low level significant relationship with the attitudes towards teaching profession ($R=.433$, $R^2=.188$, $p<.01$). According to the standardized regression coefficients (β), the relative order of importance of predictor variables for the attitudes towards teaching profession is as follows: security, power, and tradition. The examination of the results of t-test concerning the significance of regression coefficients demonstrates that the sub-dimensions of security, power and tradition are significant predictors of the attitudes towards teaching profession. Other sub-dimensions of the scale of list of values do not have any significant effect. The regression equation concerning the prediction of scores related to attitudes towards teaching profession is given below based on the multiple regression analysis conducted.

Discussion

Research findings show that there is a low level positive relationship between the attitudes of pre-service teachers towards teaching profession and the sub-dimensions of individual value preferences (i.e. *security, hedonism, achievement, power, tradition, conformity, universalism, self-direction, benevolence and stimulation*). Male pre-service teachers gives more importance to the value of “Hedonism” in comparison to female pre-service teachers. Female pre-service teachers have higher scores related to attitudes towards teaching pro-

profession in comparison to male pre-service teachers. The sub-dimensions of security, power and tradition (among the individual value preferences of pre-service teachers) are significant predictors of the attitudes towards teaching profession.

Conclusion

The studies aimed at enriching the value preferences or perceptions of pre-service teachers and raising awareness in this matter may enrich their positive attitudes towards teaching profession

Giriş

Günümüzde öğretmen yetiştirmede nicelik sorunları aşılmaya çalışılırken, nitelik sorunları da önemli görülmeye başlanmıştır (Dursunoğlu, 2003). Bu düşüncelyi, son yıllarda öğretmenlerin yetiştirilmesi ve niteliklerinin artırılması konusunda yapılan araştırmalar, (Terzi ve Tezci, 2007; Yaşar, Gültekin, Türkan, Yıldız ve Girmen, 2005; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005) ve öğretmenlerin istenilen niteliklere sahip olmadıklarına ilişkin yaygın kanı (Üstüner, 2004; Taşdemir, 1996) desteklemektedir.

Öğretmen niteliklerine yönelik yapılan birçok araştırmada öğretmenlerin kişilik özellikleri, değerleri, davranışları, tutumları, ilgileri ve akademik özellikleri öğretim ve öğrenme sürecinde önemle vurgulanmaktadır (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005; Memişoğlu, 2006). Öğretmen nitelikleri ile ilgili araştırmalarda son yıllarda özellikle değerler, değer tercihleri ve değer eğitimi konuları ele alınmaktadır (Akkiprik, 2007; Aktepe ve Yel, 2009; İşcan ve Senemoğlu, 2009; Sarı,

2005; Sezgin, 2006; Taşdan, 2010; Yiğittir ve Öcal, 2010). Öğretmen eğitiminde bireysel ve mesleki değerlerin kazandırılması önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Değer kavramı ile ilgili olarak yapılan tanımlara baktığımızda, *değer*, bireyin ya da diğer toplumsal oluşumların yaşamına yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, önemlilikleri farklılık gösteren, arzu edilen amaçlardır (Schwartz, 1992). Rokeach (1973) ve Güngör (1998) değer kavramını, kişisel ve toplumsal olarak belirgin bir davranış biçimine veya yaşam amacına ilişkin sürekli arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç olarak tanımlamışlardır.

Güngör'e (1998, 2000) göre psikolojide değerın önemi, objektif bir esasa dayanıp dayanmamasında değil, insan davranışlarının yol göstericisi olarak oynadığı role bağlı olmasıdır. Değerler arasında bir üstünlük-öncelik ilişkisi bulunmaktadır. Bireyin değer sıralamasının birinci veya en üst sırasında bulunan değer, onun temel değeri sayılabilir. Değerler, insanın bilişsel yapısının başlıca unsurlarıdır. Değerler arasında da yüksek düzeyde bir uyumun olması, ortaya çıkacak uyuşmazlıkların hemen giderilmesi için zorunludur. Belli bir davranışın birden fazla değer ile uyumlu bir ilişki içinde olması beklenir.

Schwartz, değerlerin motivasyonel amaç çeşitlerinin bir yansıması olduğunu belirtmekle birlikte, kavramsal bir tanım da geliştirmişlerdir. Buna göre değerler:

- a. Fikir veya inançlardır.
- b. Amaç ve davranışlarla ilişkilidirler.

c. Durum ötesidir.

d. Davranış ve olayların seçim ve değişimine rehberlik ederler.

e. Taşıdıkları öneme göre sıralanırlar. Schwartz değerler üzerine temellenen modelinde motivasyonel olarak 10 değer tipi belirlemektedir. Bu 10 tip, dünya kültürlerinde kabul edilen temel değerlerin geniş bir dağılımını kapsar ve 10 değer tipi arasındaki ilişkilerin evrensel yakın bir yapısını tanzim eder. Bu 10 değer güç, başarı, hazcılık, uyum, öz-yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, gelenek, uyum ve güvenlik olarak belirlenmiştir (Schwartz, 1992; akt: Mehmedoğlu, 2007). Değer tipleri ve bunların altında yer alan değerler Tablo 1’de gösterilmiştir (Schwartz,1992; akt: Ünal, Deniz, Can, 2008).

Tablo 1. Değer Boyutları ve Tanımları

Tanım	Örnek değerler
Güç: Sosyal statü, prestij, insanlar ve kaynaklar üzerine hâkimiyet veya kontrol kurmaktır.	Otorite, toplumsal itibarı koruma, sosyal
Başarı: Sosyal standartlara göre gösterilen kişisel başarıdır.	Hırslı, yetenekli, başarılı ve etkili
Hazcılık (Hedonizm): Zevk ve hayatı sevmekle ilgili bir değerdir.	Neşeli, hayattan zevk alan, kendini şımartan ve haz değerleri
Uyarılım: Hayatta heyecan, değişiklik ve rekabet aramakla ilgili olan değerdir.	Heyecanlı bir hayat, cüretkâr ve hayattaki çeşitlilik
Kendini yönlendirme: Bu değer seçimde, düşüncede ve araştırmada yani düşünce ve eylemde bağımsızlığı içerir.	Yaratıcılık, özgürlük, bağımsız, kendi hedeflerini seçen ve meraklı
Evrensellik: İnsanın ve doğanın refahını korumayı, kabul etmeyi ve anlamayı açıklayan bir değerdir.	Barış içerisinde bir dünya, açık fikirli, güzel bir dünya, eşitlik, çevreyi koruyan, sosyal adalet, doğa ile bütünlük ve erdem
Yardımseverlik: Kişisel ilişki kurulan insanların refahını düşünmekle ilgili bir değer boyutudur.	Dürüst, sadık, sorumluluk sahibi, affedici ve yardımsever
Geleneksellik: Kişinin kültürü, dini ve geleneklerine saygısını ortaya koyan bir değer boyutudur.	Hayattaki yerini kabul eden, dindar, alçakgönüllü, ılımlı ve geleneklere saygılı
Uyumluluk: Diğerlerine zarar veren sosyal beklenti ve normları çiğneyen istek, faaliyet ve hisleri kontrol altına almakla ilgili olan değer boyutudur.	Büyüklerine saygı gösteren, itaatkâr, nezaket ve özdisiplin
Güvenlik: Kişinin toplumla olan ilişkilerinde uyum ve güvenliği içeren değer boyutudur.	Temiz, aile güvenliği, ulusal güvenlik, karşılıklı iyilik ve sosyal düzen

Bu 10 değer tipi ayrıca, farklı motivasyonel hedefler arasında karşılıklı uygunluk ve zıtlık esasına göre 2 boyutta gruplandırılmıştır. Uygun motivasyonel amaçları paylaşan değer tipleri son derece pozitif olarak ilişkilendirilmiş ve biri diğeri ile bitişik; çatışan motivasyonel hedeflerle karakterize edilmiş olan değer tipleri ise düşük veya daha negatif olarak ilişkilendirilmiş ve biri diğeri zıt olarak konumlandırılmıştır. Bu iki boyuttan; ilki, *Yeniliğe/Değişime açıklık* (özyönelim ve

uyarılım değerler tipleri) X *Muhafazakarlık* (güvenlik, uyma ve gelenek değerler tipleri), ikincisi ise *Özaşkınlık* (iyilikseverlik, evrenselcilik değer tipleri) X *Özgenişletim* (güç ve başarı değer tipleri) dir.

Değerlere yönelik olarak sürdürülen çalışmalarda farklı sınıflandırmalardan biri de Rokeach tarafından yapılan değer sınıflandırmalarıdır. Rokeach yaptığı sınıflandırma da *amaç değerler* (başarı, özgür seçim, eşitlik, erdem vb) ve bu değerlerin elde edilmesinde gerekli görülen *araç değerler* (cesaret, sorumluluk, gerçeklik, tutku vb) olarak iki düzeyde ele almıştır. Bu sınıflandırmaların da temel alındığı birçok çalışmada değerler, toplumsal, bireysel ve örgütsel açıdan incelenmiştir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Bireylerin, grupların ve kültürlerin değerleri hakkında bilgi sahibi olmak onların tutum ve davranışlarına ilişkin kestirimlerde bulunmamıza yardımcı olabilir. Değerlerin bireyin sergilediği davranış ve tutumlar üzerinde kalıcı etkilerinin olduğuna inanılmaktadır. İçselleştirilen ve genel kabul gören değerler gelecek kuşaklara aktarılır. Değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında etkili olan unsurlardan birisi de öğretmenlerdir (Başaran, 1994; Locke, 1983; Rokeach, 1973). Öğretmenlerin içinde bulunduğu okul ve çevrenin değerleri ile uyumlu tutum ve davranış içersinde olmaları gerekir (Bursalıoğlu, 2000).

Öğretmen adaylarının olumlu ve yüksek düzeyde öğretmenlik tutumları geliştirmelerinin birçok değişkene bağlı olduğu belirtilmekte ve bu değişkenler içersinde değerler sistemine dikkat çekilmektedir (Şenel Demir, Sertelin, Kılıçaslan ve Köksal, 2004). Bu bağlamda

değerlerden yola çıkarak tutumlara ulaşmak daha güvenilir ve daha geçerli bir yol olarak görülmektedir (Güvenç, 1976). Olumlu tutumlar kazanmış öğretmen adayları demek nitelikli öğretmenler demektir. Öğretmenlerin mesleklerine karşı tutumları, davranışlarına ve sınıf atmosferine yansiyarak öğrencilerinin kişilik geliştirmelerinde, öğretmen öğrenci ilişkilerinin niteliğinde ve öğrenmenin sağlanmasında belirgin bir rol oynamaktadır (Semerci ve Semerci, 2004). Bu nedenle öğretmen tutumlarının olumlu yönde olması beklenilir.

Bu görüş açısından bakıldığında eğitim fakültelerinin ortak amacı, etkili ve nitelikli öğretmen yetiştirmektir. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında öğretmen adaylarına, bilgi ve beceri kazandırmanın yanında öğretmenliğin gerektirdiği uygun tutum ve davranışları kazandırıcı yaklaşımlara yer verilmesi son derece önemlidir (Oktay, 1991). Bu açıdan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını belirleme, biçimlendirme ve yönlendirmede değerlerin önemli rol oynadığı düşünülmektedir.

Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde okuyan son sınıf öğrencilerinin değer tercihlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin bireysel değer tercihleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında bir ilişki var mıdır?
2. Öğrencilerin bireysel değer tercihleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin bireysel değer tercihleri öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın yönteminde ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'ne devam eden 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Atatürk Eğitim Fakültesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Fransızca Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ve Bilgisayar ve Öğretimi Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği bölümlerine devam eden 4. sınıf öğrencilerin seçkili örneklem alma yollarından olan *Uygunluk Örneklemi* yoluyla tespit edilmiştir. Uygunluk örnekleminde araştırmacı çalışması için elverişli bir şekilde ulaşabileceği grubu belirler ve araştırma verileri o gruptan toplanır. Temel özelliği araştırmacının örnekleme ulaşmasının kolay olmasıdır (Fraenkel ve Wallen, 1993).

Örneklemden elde edilen demografik verilere bakıldığında, toplam 328 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 205'i (% 62.5) kız, 123'ü (% 37.5) erkektir. Öğrencilerin 20'si (% 6.1) Resim Öğretmenliği, 27'si (% 8.2) İlköğretim Matematik Öğretmenliği, 33'ü (% 10.1) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 75'i (% 22.9) Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğretmenliği, 49'u (% 14.9) Fen Bilgisi Öğretmenliği, 25'i

(% 7.6) Müzik Öğretmenliği, 25'i (% 7.6) İngilizce Öğretmenliği, 38'i (% 11.6) Fransızca Öğretmenliği ve 36'sı (% 11.0) Bilgisayar ve Öğretimi Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği bölümlerinin dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için Özgür (1994) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ve Schwartz (1999) tarafından geliştirilen “Schwartz Değerler Listesi” kullanılmıştır.

Özgür (1994) tarafından geliştirilen ölçek 5'li Likert tipi ölçme aracı olup, yirmisi olumlu, on üçü olumsuz (3, 5, 11, 12, 14, 20, 23, 26, 27, 28, 29, 31, 32) toplam otuz üç maddeden oluşmaktadır. Ölçek; Hiç Katılmıyorum:1, Çok Az Katılıyorum:2, Biraz Katılıyorum:3, Oldukça Katılıyorum:4, Tamamen Katılıyorum:5 şeklinde puanlandırılmıştır. Olumsuz maddeler ise tersten puanlandırılmıştır. Ölçekten alınacak puanın yüksek ya da düşük olması, ölçek ile ölçülen özelliğin katılımcıda yüksek ya da düşük olduğunu gösterir. Ölçeğin sıra farkı korelasyon katsayısı hesaplanarak ilişki katsayısı 0.63 bulunmuştur. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinal formunun tek boyutlu olarak geliştirilmiş olması da göz önünde bulundurularak, ölçek üzerinde boyutlandırmaya gitmeden toplam öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı hesaplanmıştır.

Araştırmada değer yönelimlerini ölçmek için 57 değerden oluşan “Schwartz Değerler Listesi” kullanılmıştır. Katılımcılar toplam 57

değeri ve yanlarında parantez içinde verilmiş olan açıklamaları okuduktan sonra her birini kendi hayatlarını yönlendiren bir ilke olmaları açısından taşıdıkları öneme göre -1 (ilkelerime ters düşer) ile 7 (en üst düzeyde önemlidir) arasında değişen bir ölçek üzerinde değerlendirmektedirler. Ölçek on alt boyuttan oluşmaktadır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından yapılan çalışmada ana boyut ve değer tipleri ile her bir değer tipi içerisinde yer alan değerlerle ilgili olarak kullanılan Türkçe adlandırmalar esas alınmıştır. Özaşkınlık değer boyutu evrenselcilik (universalizm) ve iyilikseverlik (benevolence), özgenişletim değer boyutu ise başarı (achievement), güç (power) ve hazcılık (hedonizm) değer tiplerini kapsamaktadır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından yapılan çalışmada değerler için Cronbach Alpha ile hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının .51-.77, değer grupları için .77-.83 arasında değiştiği görülmüştür. İç tutarlılık katsayıları evrenselcilik için .77, iyilikseverlik için .76, hazcılık için .54, güç için .75, başarı için .66, uyarılma .70, özyönelim .69, geleneksellik .63, uyuma .51, güvenlik için .59 olarak bulunmuştur. Ayrıca ana değer grupları iç tutarlılık analiz sonuçlarına baktığımızda; muhafazakârlık grubu için .80, yeniliğe açıklık değer grubu için .81, özaşkınlık değer grubu için .81, özgenişletim değer grubu için .84 hesaplanmıştır.

Veri Analizi

Bireysel değerler tercihi listesinin alt boyutları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki ilişkiyi görmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Cinsiyete göre bireysel değerler tercihleri ve öğretmenlik mesleğine yöne-

lik tutumları farklılaşıp farklılaşmadığını bulmak için *t testi* analizi yapılmıştır. Değerlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları açıklama ve yordama gücünün belirlenmesinde çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen veriler "SPSS for windows 11.0" programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Tablo 2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanları İle Değerler Listesi Ölçeği Alt Boyut Puanlarına Ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları

		Öğretmen Mesleğine Yönelik Tutum
Değerler Listesi	Evrensel Düşünce	.303**
	Uyumluluk	.310**
	Yardıms severlik	.347**
	Geleneksellik	.309**
	Güvenlik	.366**
	Uyarılım	.120*
	Başarı	.328**
	Öz Yönelim	.210**
	Hazcılık	.172**
	Güç	.317**

p<.001 **, p<.05*

Tablo 2'deki korelasyon katsayıları incelendiğinde, değerler listesi ölçeği ile Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği için hesaplanan korelasyon katsayılarının 0.120 ile 0.366 arasında değiştiği görülmektedir. Tablo 2'nin incelenmesinde, değer listesi ölçeğinin 10 alt boyutu ile öğretmen mesleğine yönelik tutum puanları arasında zayıf düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir güvenlik

($r=.366$, $p<.01$), yardımseverlik ($r=.347$, $p<.01$), başarı ($r=.328$, $p<.01$), güç ($r=.317$, $p<.01$), geleneksellik ($r=.309$, $p<.01$), uyumluluk ($r=.310$, $p<.01$), evrensel düşünce ($r=.303$, $p<.01$), öz yönelim ($r=.210$, $p<.01$), hazcılık ($r=.172$, $p<.01$) ve uyarılım ($r=.120$, $p<.05$). Korelasyon katsayıları ayrıntılı olarak incelendiğinde değerler listesi ölçeğinin ilk sırasında yer alan güvenlik, yardımseverlik, başarı, güç ve geleneksellik değerlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla arasındaki ilişkinin diğer 5 alt değere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Bireysel Değer Tercihlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	p																																																																																																								
Evrensel Düşünce	Kız	205	13.804	5.101	326	.989	.323																																																																																																								
	Erkek	123	13.634	5.747				Uyumluluk	Kız	205	18.297	5.358	326	.446	.656	Erkek	123	15.561	6.165	Yardımseverlik	Kız	205	27.346	5.067	326	.622	.534	Erkek	123	26.260	5.337	Geleneksellik	Kız	205	19.346	4.702	326	-1.074	.284	Erkek	123	19.040	5.690	Güvenlik	Kız	205	12.809	4.498	326	1.447	.149	Erkek	123	13.122	4.447	Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542	Erkek	123	27.138	6.398	Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780
Uyumluluk	Kız	205	18.297	5.358	326	.446	.656																																																																																																								
	Erkek	123	15.561	6.165				Yardımseverlik	Kız	205	27.346	5.067	326	.622	.534	Erkek	123	26.260	5.337	Geleneksellik	Kız	205	19.346	4.702	326	-1.074	.284	Erkek	123	19.040	5.690	Güvenlik	Kız	205	12.809	4.498	326	1.447	.149	Erkek	123	13.122	4.447	Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542	Erkek	123	27.138	6.398	Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399								
Yardımseverlik	Kız	205	27.346	5.067	326	.622	.534																																																																																																								
	Erkek	123	26.260	5.337				Geleneksellik	Kız	205	19.346	4.702	326	-1.074	.284	Erkek	123	19.040	5.690	Güvenlik	Kız	205	12.809	4.498	326	1.447	.149	Erkek	123	13.122	4.447	Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542	Erkek	123	27.138	6.398	Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																				
Geleneksellik	Kız	205	19.346	4.702	326	-1.074	.284																																																																																																								
	Erkek	123	19.040	5.690				Güvenlik	Kız	205	12.809	4.498	326	1.447	.149	Erkek	123	13.122	4.447	Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542	Erkek	123	27.138	6.398	Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																
Güvenlik	Kız	205	12.809	4.498	326	1.447	.149																																																																																																								
	Erkek	123	13.122	4.447				Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542	Erkek	123	27.138	6.398	Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																												
Uyarılım	Kız	205	28.131	5.778	326	-.631	.542																																																																																																								
	Erkek	123	27.138	6.398				Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599	Erkek	123	22.235	6.861	Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																																								
Başarı	Kız	205	21.370	7.179	326	.526	.599																																																																																																								
	Erkek	123	22.235	6.861				Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066	Erkek	123	27.008	6.126	Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																																																				
Öz Yönelim	Kız	205	27.419	5.589	326	1.842	.066																																																																																																								
	Erkek	123	27.008	6.126				Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**	Erkek	123	21.112	5.113	Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																																																																
Hazcılık	Kız	205	20.861	4.799	326	4.229	.00**																																																																																																								
	Erkek	123	21.112	5.113				Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780	Erkek	123	43.731	8.399																																																																																												
Güç	Kız	205	44.682	8.454	326	.289	.780																																																																																																								
	Erkek	123	43.731	8.399																																																																																																											

$p<.001$ **, $p<.05$ *

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel değerler tercihinin “hazcılık” alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterirken [$t(326)=4.229$, $p<.01$] diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Erkek öğrencilerin hazcılık değeri ($\bar{x}=21.112$), kız öğrencilere ($\bar{x}=20.861$) göre daha olumludur. Bu bulgu, erkek öğrencilerin hazcılık değerine daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Kız	205	133.09	17.009	326	.036	.000
Erkek	123	124.07	20.201			

$P<.001$ **, $P<.05$ *

Tablo 4’de araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(326)=.036$, $p<.01$]. Kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ($\bar{x}=133.09$), erkek öğrencilere ($\bar{x}=124.07$) göre daha olumludur.

Tablo 5. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regrasyon Analizi Sonuçları

Değişken	Standardize Edilmemiş Beta	Std Hata	Standardize Edilmiş Beta (β)	T	P
SABİT	88.058	5.983			
Evrensel Düşünce	.144	.179	.065	.806	.421
Uyumluluk	-.164	.336	-.043	-.486	.627
Yardımseverlik	.353	.286	.109	1.235	.218
Geleneksellik	.359	.178	.135	2.011	.045*
Güvenlik	.670	.243	.215	2.649	.008*
Uyarılım	-.171	.300	-.041	-.571	.569
Başarı	.444	.238	.120	1.863	.063
Öz Yönelim.	-.166	.282	-.046	-.587	.558
Hazcılık	.307	.212	.095	1.446	.149
Güç	-.475	.212	-.135	-.240	.026*

R=.433 R²=.188 F(9,225)=6.644 p<.05*

Tablo 5'te görüldüğü üzere bireysel değer tercihi (evrensel düşünce, uyumluluk, yardımseverlik, geleneksellik, güvenlik, uyarılım, başarı, kendini yönetme, hazcılık, güç) değişkenleri öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir (R=.433, R²=.188, p<.01). Standardize edilmiş regresyon katsayısı (β) göre, yordayıcı değişkenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerindeki görece önem sırası; güvenlik, geleneksellik ve güç alt boyutlarıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise güvenlik, geleneksellik ve güç alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Değerler listesi ölçeğinin diğer alt boyutları ise önemli bir etkiye sahip değildir. Yapılan çoklu regresyon

analizine göre, öğretmen mesleğine yönelik tutum puanlarının yordanmasına ilişkin regresyon denklemi aşağıda verilmiştir:

$$Y=88.058+.670^{**}(\text{Güvenlik})+.135^{*}(\text{Geleneksellik})+(-.475)^{*}(\text{Güç})+.444(\text{Başarı})+.307(\text{Hazcılık})+.353(\text{Yardıms severlik})-.166(\text{Özyönelim})-.171(\text{Uyarılım})-.164(\text{Uyumluluk})$$

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada Değerler listesi ölçeğinin 10 alt boyutu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında pozitif ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının bireysel değer tercihlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile olan ilişkisi şu şekilde sıralanmaktadır; *güvenlik, yardıms severlik, başarı, güç, geleneksellik, uyumluluk, evrensellik, öz yönelim, hazcılık ve uyarılımdır*. Alanyazında öğretmen adaylarının bireysel değer tercihleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunu birlikte analiz eden araştırma sonucuna rastlanmamaktadır. Ancak bazı araştırmaların öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin önem sırasına göre öncelik verdikleri bireysel değer tercihleri ile ilgili sonuçlar, araştırmadan elde edilen bu bulguyu dolaylı da olsa desteklemektedir (Yıldız, Taşkırın ve Çiçek, 2011; Özkul, 2007; Alınacı ve Yılmaz, 2008; Sezgin, 2006; Aktepe ve Yel, 2009; Aydın, 2003).

Schwartz'ın değer kuramında yapıları gereği *güvenlik, yardıms severlik, başarı, güç, geleneksellik, uyumluluk, evrensellik* alt boyutları güdüsel olarak birbirleriyle uyumluluk göstermektedir. Araştırmada uyumluluk gösteren değerlere baktığımızda *güvenlik, yardıms severlik,*

geleneksellik, uyumluluk ve evrensellik yer almaktadır. Güvenliğin güdüsel amacı emniyet, uyum ve toplum, ilişkilerin ve kişinin kendi benliğinin istikrarının devamının sağlanmasıdır. Yardımseverlik, yakın çevredeki diğer insanların refahına odaklanırken, geleneksel değeri oluşturan güdü, saygı, bağlılık kültür ya da din tarafından bireye yüklenen gelenek ve fikirlerin kabullenilmesidir. Uyumluluk değerinin güdüsü ise, başkalarını üzecek ya da zarar verecek, sosyal beklentileri ya da kuralları bozacak hareketlerin, isteklerin, dürtülerin sınırlanması oluşturur. Evrensellik ise, bütün insanların ve doğanın refahının anlaşılmasına, değer kazanmasına ve korunmasına odaklanır. Bu değerler motivasyonel kaynakları dikkate alındığında muhafazakâr yaklaşım boyutunu yansıtmakta, insanların bencil duygularını aşmasına ve diğer insanların refahının artmasına yardımcı olmak şeklinde açıklanmaktadır (Schwartz, 1992; akt: Ünal, Deniz, Can, 2008). Schwartz'ın değer kuramına göre birbirine yakın olan değerlerin aynı güdüsel ihtiyaçları paylaşan birbirleri ile uyumlu değer tipleri olduğu belirtilmektedir. Ancak *başarı* ve *güç* değerleri yukarıda sözü edilen değerlere göre zıtlık göstermekle birlikte kendi aralarında uyumluluk da göstermektedir. Başarı değerinin amacı; kişisel yeterliliği göstermek doğrultusunda kişisel başarı iken, güç değerinin motivasyon aracı sosyal statü, prestij ve diğer insanları ve kaynakları kontrol etme isteği bulunmaktadır. Son üç değer *öz yönelim, hazcılık* ve *uyarılımin*, insanları kendi kişisel ilgilerini geliştirmeye motive eden değerlerdir. Bu değerlerin motivasyonel kaynaklarına baktığımızda ise kendini yönlendirme bireyin kendisini kontrol etmesi, özerklik ve bağımsızlığını yansıtan değerler olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının değer tercih

sıralamalarında farklılıklar değerlerin değişime açık yapılar olduğunu göstermektedir. Özellikle de, zaman içinde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olmaktadır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Araştırmada erkek öğretmen adaylarının “Hazcılık” değerine, bayan öğretmen adaylardan daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Alanyazında bu araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Başçıftçı, Yanpınar ve Ergül, 2011; Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009; Sarı, 2005; Sağnak, 2003). Bu sonuç bize, okullarda erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre daha fazla bireysel zevk ve istekleri ön plânda olan neşeli, yaşamdan zevk alan, kendini şımartan kişiler olduğunu düşündürmektedir. Diğer bir ifade ile erkek öğretmen adaylarının hayattan alınan zevke ve kişisel ödüllendirilmeye önem verdikleri söylenebilir. Erkek öğretmen adaylarının hayatın güzel yanlarını görmeye çalışmaları, çalıştıkları okullarda daha pozitif bir öğretmenlik tutumları göstermelerine, okullarıyla kolayca bütünleşmelerine yardımcı olabilir. Bu bulgu kadın öğretmenler açısından cinsiyet rolleri kavramı ile açıklanabilir. Kadın öğretmenlerin mesleklerinin dışında aile içersinde çocukların yetiştirilmesi, ev işleri gibi sorumluluklarının yanı sıra bağışlayıcı olmak, sadık olmak, itaatkar olmak, kibar olmak, toplumsal düzeni sağlamak, temiz olmak gibi değerleri de taşımaları toplum tarafından kadından beklenen davranış ve tutumlar içersinde görülmektedir. Bu durum kadın öğretmenlerin sorumluluklarını arttırmaktadır. Buna bağılı olarak kendi isteklerini ön plânda tutmasını güçleştirmekte ve kendi kişisel ilgilerini geliştirmeyi

motive eden *hazcılık* değerini öncelikli bir değer olarak algılamasını güçleştirmektedir (Schwartz, 1994). Bu bakış açısı, Uysal'ın (2007) ifade ettiği geleneksel statü ve rol yaklaşımı altında yer almaktadır. Temel ve Aksoy'a (2001) göre de Türk kültüründe kadınlara ilişkin özellikler daha çok kişilerarası ilişkilerle ifade edilir. Kadınlardan beklenen temel görevler; duygusal olmaları, işbirliği yapmaları, bakım ve ilgi göstermeleridir. Erkeklerin ise bağımsız davranışları, aileyi temsil etmeleri, rekabetçi olmaları vurgulanmaktadır.

Kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları erkek öğrencilerin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Alanyazın da bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmakla (Camadan ve Duysak, 2010; Akpınar, Kaya ve Büyükkasap, 2005; Şen, 2006; Çetinkaya, 2007; Özgür, 1994; Saracaloglu, 1992) birlikte Çapa ve Çil (2000), Çakır, Kan ve Sünbül (2006) ve Semerci ve Semerci (2004) tarafından yapılan araştırmalarda ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermediği yönündedir. Araştırmadan elde edilen sonuca göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran öğretmenlik mesleğine karşı daha ılımlı baktıkları, nispeten daha fazla değer verdikleri, kendileri için ideal gördükleri ve öğretmen olma isteğinin daha yüksek olması onların öğretmenliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olmasını sağlayabilir. Aynı zamanda toplumumuzda “öğretmenlik bayan mesleğidir” algısının kız öğrenciler üzerinde daha etkili olduğu düşünülmektedir.

Güvenlik, geleneksellik ve güç alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde önemli (anlamli) bir yordayıcı olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo. 5). Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının güvenlik, geleneksellik ve güç değerlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkilemektedir. Alanyazında ise araştırma bulgularını destekleyecek bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu üç değerden güvenlik ve geleneksel değerler birbirleri ile uyumluluk gösteren değerlerdir. Bu değerler, benliğin sınırlanmasını, gelenek ve uygulamaların sürdürülmesini, varolan durumun korunmasını vurgulamaktadır (Schwartz, 1994). Bu bağlamda öğretmenlerin devlete hizmet etme boyutuyla siyasal güce bağı olmaları, kendilerini daha güvende hissetmelerine neden olabilir. Aynı zamanda devlet memuru olmanın iş, sosyal haklar ve işten çıkartılmama gibi güvencelerin öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını şekillendirdiği söylenebilir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının geleneksel kültüre ya da dine ait olan geleneklere ve düşüncelere saygı duymak, kabul etmek bağlanmak şeklinde tutum ve davranış geliştirdikleri de söylenebilir. Durmuş (1996) da bireysel tutum ve davranışların büyük ölçüde ahlakî-dinî değerlerle, örf ve adetlerin içerdiği değerlerin etkisi altında kaldığını belirtmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının dinî, millî ve ahlakî değerlere önem verdiklerini söyleyebiliriz. Öğretmen adaylarının güvenlik ve geleneksel değerleri, onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında muhafazakâr düşünce ve davranışlar içerisinde olabileceklerini düşündürmektedir.

Araştırmada yer alan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tu-

tumlarını açıklayan bir başka değerin ise *güç* olduğunu görmekteyiz. Bu değer güvenlik ve geleneksellik değerleri ile karşıt veya benzer gruplarda olmamakla beraber koruyucu (muhafazakâr) yaklaşım boyutu altında değerlendirebiliriz. Güç değeri, insanlar ve kaynaklar üzerinde kontrol, otorite sahibi olma, zengin olma, sosyal saygınlık sağlama, toplumdaki imajı koruyabilme gibi alt değerlerden oluşmaktadır (Schwartz, 1994). Öğretmen adaylarının bu değer doğrultusunda “otokratik lider” tutumu sergileyecek davranış ve düşünceler gösterebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, X Kuramında ifade edilen, “otokratik liderlik”te, öğrencilerin rollerini oynamasında baskın olan güdünün korku olduğu, kararlara öğrencilerin katılmadığı, öğretmenin buyurgan öğrencilerin ise buyrulanları yapan olduğu ifade edilmektedir. Bu tutum ise öğrencilerin okula bağlanmasını ve okulla bütünleşmelerini zorlaştırmaktadır (Başaran, 1992). Aynı zamanda öğretmen adaylarının sınıf yönetimi, öğretmen öğrenci ilişkilerinin nasıl oluşturulacağı konusunda kendilerine olan güvenin ve deneyimin az olması nedeniyle kişi veya durumları kontrol altında tutabilmek için güç değerini öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlemede etkili bir değer olarak algıladıkları söylenebilir.

Yapılan bu araştırma doğrultusunda Türkiye’nin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik değişim sürecinde öğretmen adaylarının bireysel değer tercihleri içersinde *güvenlik*, *geleneksellik* ve *güç* değerlerinin önemli olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının değer tercihlerinin veya algılarının zenginleştirilmesi ve bu konuda farkındalığın artırılması yönünde çalışmalar onların öğretmenlik mesleğine

yönelik olumlu tutumlarını zenginleştireceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda eğitim fakültelerinde değer, değerlerin önemi, değerlerin kazandırılması ve değer tercihleri konuları ile ilgili seçmeli dersler oluşturulabilir. Aynı zamanda değerlerin pedagojik formasyon kapsamındaki rehberlik, sınıf yönetimi derslerinin içeriğinde yer alması düşünülebilir. Ayrıca yüksek lisans ve doktora programlarında da duyuşsal alan dersi içinde yer alabilir. Lisans ve yüksek lisans düzeylerinde değerlerin, aktif, deneysel ve somut problem çözümlerine dayalı olarak aktarılması gençlerin değer geliştirmelerine yardımcı olabileceği gibi, onların öğretmenlik mesleğine yönelik istendik tutumlar geliştirmelerine de katkı sağlayabilir.

Ayrıca değerlerin ihtiyaca göre değişebilme özelliği dikkate alındığında değerlerle ilgili yapılacak boylamsal araştırmalardan elde edilen bulguların öğretmen tutumlarını belirleyen temel değerlerin oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca değer tercihleri ve öğretmen tutumlarına yönelik daha geniş çaplı araştırmalara ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- Akkiprik, G. B. (2007). *Genel lise öğretmenlerine göre karakter eğitimi yoluyla öğrencilere kazandırılacak değerler: Çok boyutlu bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi. Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.

- Alınışık, Ü. ve Yılmaz, C. (30 Ekim-1 Kasım 2008). Değer yargıları ve tüketimde çevreci eğilimler. *13. Ulusal Pazarlama Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.*
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1(3), 121-144.*
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bursalioğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem A.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 69-73.*
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilmaç, B., Deniz, M. ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 7(18), 9-24.*
- Durmuş, Ç. (1996). *Değerlerin meslek grupları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdem, A. R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (28-30 Eylül 2005). Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *XIV. ulusal eğitim bilimleri kongresi kongre kitabı I.cilt içinde (471-477), Denizli.*
- Fırat, N. Ş. (2010). Okul müdürü ve öğretmenlerin okul kültürü ile değer sistemlerine ilişkin algıları. Principals' and teachers' per-

ceptions about school culture and value systems. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 71-83.

Fraenkel J. R. ve Wallen N. E. (1993). *How to design and evaluate research in education*, NewYork, NY: McGraw-Hill.

Dursunoğlu, H. (2003). Cumhuriyet döneminde ilköğretime öğretmen yetiştirmenin tarihi gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 64-74.

Gözütok, F. D., Akgün, Ö. E. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2005). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi. *Eğitimde yansımalar: VIII Yeni ilköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (17-40). Ankara: Sim Matbaası.

Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güvenç, B. (1976). *Değerler, tutumlar ve davranışlar*. Ankara: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

İşcan, C. D. ve Senemoğlu, N. (2009). İlköğretim 4. sınıf düzeyinde değerler eğitim programının etkililiği. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 1-14.

Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.

- Mehmedoğlu, A. U. (26-28 Kasım 2007).*Üniversite öğrencilerini değer yönelimleri ve dindarlık*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. İstanbul.
- Memişoğlu, S. P. (2006). Nasıl bir öğretmen. *Orta öğretimde yeniden yapılanma sempozyumu 20-22 Aralık 2004 bildiriler kitabı* içinde (334-338). Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Rokeach, M. (1973). *Nature of human values*. New York: The Free Press.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 187–193.
- Özkul, A. S. (2007). *Yaşam ve çalışma değerlerini etkileyen faktörler, Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgür, F. N. (1994). *Öğretmenlik mesleğine karşı tutum*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, S., Deniz, A. ve Can, P. (2008). Marka bağlılığı ve kişisel değerler açısından pazar bölümlleme. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 211-237.
- Sağnak, M. (2003). *İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin örgütsel değerlere ilişkin algıları ile bireysel değerleri arasındaki uyum düzeyi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73–88.

- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Firat University Journal of Social Science* 14(1), 137-146.
- Sezgin, F. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel ve örgütsel değerlerinin uyumu*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, B. (2006). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik tutumları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şenel, H. G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A. ve Köksal, A. (2004). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*, 15, 99-109.
- Taşdan, M. (2010). Türkiye’deki resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel değerleri ile okulun örgütsel değerleri arasındaki uyum düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 16(1), 113-148.
- Taşdemir, M. (1996). Dört yıllık sınıf öğretmeni yetiştirme programının değerlendirilmesi. *Çağdaş Eğitim*, 225, 24-27.
- Terzi, A. R. ve Tezci E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Uysal, V. (2007). *Yetişkinlerde dindarlık ve değerler: dini hayat, değer tercihleri ve kadına bakış eğilimleri*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, İstanbul.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 63-82.

- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkan, B., Yıldız, N. ve Girmen, P. (14-16 Kasım 2005). *Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Eskişehir.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). Öğretmenlerin öğrencilerine kazandırmak istedikleri değerlere yönelik bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama. Journal of Education and Humanities: Theory and Practice*, 2(4), 3-24.
- Yıldız, S., Taşkiran, E. ve Çiçe, M. (5-7 Mayıs 2011). *Üniversite öğrencilerinin bireysel değerleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. Kafkas Üniversitesi'nde bir araştırma*. 10. Ulusal İşletmecilik Kongresi, İzmir.